

Dr. Jaroslav Preiss: Několik úvah z let 1905—1907. — (Praha 1929. Nákl. Ludv. Souška, 4°, str. 201, Kč 50). Pod tímto titulem vydal autor, vrchní ředitel Živnobanky, osobnost známá v našem životě hospodářském i kulturním, serii svých feuilletonů, které psal v uvedených letech do Nár. Listů. Dotýkal se jimi všech skoro oborů hospodářského žití, snažil se jimi o hospodářské osamostatnění národa tehdy nejen politicky, ale i hospodářsky utlačeného. Ze všech článků, které jsou seřazeny v kapitoly dle stejných materií, mocně proniká velká zkušenost i neobyčejně silná individualistická osobnost autora. Dr. Preiss byl tak šťasten, že se dočkal splnění velké většiny toho, zač tehdy bojoval a se snažil.

Proto také — jak v úvodě podotýká — vydal asi tyto své staré feuilletony, aby byly srovnány tehdejší »blýskání nadějí na lepší časy« a dnešní výsledky. Nutno ovšem vzpomenout, že od té doby změnil se nejen náš hospodářský stav, ale změnily se často v základech způsoby nazírání hospodářského a hlavně sociálního. H. M.

Dr. Alois Vondřich: Poplatková pravidla. Praha 1929, nákladem vlastním, tiskem spol. »Prota« v Praze, 16°, stran 199. vázané, cena neudána na skladě u autora, vrch. fin. rady u Gen. fin. ředitelství v Bratislavě. — Naši úředníci, právníci a vůbec všichni, kdož chtěli býti rychle a přesně informováni o tom, co dnes platí na Slovensku a Podk. Rusi v oboru poplat. práva, dávno postrádali podobné příručky, jakou je právě uvedená Vondřichova »sbírka na Slov. a P. Rusi platných formálních zákonných předpisů o kolcích a poplatcích«, jak zní její podtitul. Byla tu sice od r. 1924 dobrá kniha vlád. rady Fr. Jeřábka (»Poplatková sazba na Slovensku«), zpracovaná podle Lászlových poplatkových pravidel z r. 1910, ale ta je už jednak rozebrána a jednak s ohledem na četné zákon. změny po r. 1924 (asi 20 čl. zákonů) i zastaralá. Proto přichází kniha Dra Vondřicha velmi vhod, třeba se od Jeřábkovy sbírky velmi liší. Neboť, kdežto Jeřábek podřídil text poplat. pravidel v původní oficiální podobě, třeba pozměněný a uzpůsobený, novým poměrům o nových zákonů.

Po stránce vlastního obsahu neobmezil se autor jen na poplatky v užším smyslu, nýbrž pod tento pojem zahrnul všechny prameny stát. příjmů, tak jak jsou uvedeny v letošním stát. rozpočtu pod kap. XX., tit. 3, § 5, tedy i daň z obchodu s cennými papíry, daň dopravní, dávku z jízdného, z telef. poplatků, za úřed. výkony správní a popl. ekvivalent. Ale ani ostatní daně, dávky a taxy neušly autorově pozornosti a kde se mu jen naskytla příležitost, vždy na souvislost nebo rozdílnost aspoň stručným odkazem na příslušné normy upozornil. — Co do časového rozpětí obsahuje V. sbírka všechny zákony a nařízení sem se vztahující, od základního (i v histor. zemích) cís. patentu č. 329/1850 až do vl. nař. č. 35/1929 sb. z. a n., tedy zhruba asi 30 norem předpřevratových a 60 popřevratových.

Sám překlad pravidel je plyný, opravdu český (!), což nelze říci o každé naší zákonné sbírce, a stylisticky přesný. Přehlednosti mimo uvedené posloužily také kursivou tištěné vlastní poznámky a stručné odkazy autorovy, dále čistý a jasný tisk, který spolu s ostatní úpravou a vazbou knížku Dra Vondřicha co nejlépe doporučuji.

Dr. Jan Přenosil.

Judicium. Vierteljahrschrift für die gesamte Zivilrechtspflege. Organ der Vereinigung Deutscher Zivilprozessrechtslehrer. I. Jahrgang. Hamburg 1928/29. Friederichsen, de Gruyter & Comp., 8°, 330 stran, 24 Mk. — První ročník nového tohoto časopisu, o němž jsme již referovali (Všehrd X., str. 238), přináší na prvním místě K i s c h o v o pojednání: Die soziale Bedeutung des Zivilprozesses, zabývající se otázkami: jaký vliv má forma společnosti na civ. proces a jak působí zase tento na společenské zřízení (uplatnění demokratické zásady v nynějším procesu, právo chudých, advokátský proces), jaké jsou dále

jeho funkce sociální, užitečné a škodlivé vlivy (hospodářská nejistota sporných kapitálů, procesní útraty z hlediska hospodářského, trvání sporu a j.), jak na spor reaguje jednotlivec a jak veřejné mínění, konečně jaké požadavky se na civilní proces kladou z hlediska sociálního. Zejména se tu poukazuje na to, že důležitější než instituce sama jsou osoby, které ji mají v moci; soudci musí si právě u výkonu svého úřadu býti vědomi svého sociálního poslání. Třebaže pojednání se zabývá právníkovou materií z ryze neprávníkovského stanoviska, jsou jeho politické a hospodářské úvahy velmi zajímavé. Autor jest si pak dobře vědom svého postoje a rozlišuje přesně právníkovskou stránku věci od hospodářské a sociologické. To jest na jeho studii nejceněnější a mělo by býti některým směrům v písemnictví příkladem. — Volkmarův článek: Die Feststellungsklage in der arbeitsrechtlichen Rechtsprechung pojednává o poměru říšského zákona o pracovních soudech k civil. řádu soudnímu, speciálně pak o otázce, je-li v řízení před pracovním soudem možná žaloba určovací. Předpoklady této, totiž právní poměr ve smyslu §u 256 něm. c. ř. s. a právní zájem žalobcův na urychleném určení, probírá pak vzhledem k judikatuře, která zprvu určovacích žalob nepřipouštěla, a dospívá k závěru, že předmětem určovací žaloby před pracovním soudem mohou býti jen takové otázky prejudiciální, které vyplývají z poměru pracovního, je-li zároveň i pro vlastní spor soud příslušným. — Rosenberg v pojednání: Die Nachbringung klagebegründender Behauptungen, rozebírá ta rozhodnutí říšského soudu, které připouštějí pozdější přednes žalobu odůvodňujících tvrzení, a přesvědčivě hájí názor, že tento přednes až do skončení jednání jest zásadně přípustný. Jasný předpis §u 278 (1) něm. c. ř. s. to stanoví, přes to judikatura naráží tu na časté potíže. Autor označuje požadavek říšského soudu o tom, že skutkové okolnosti žalobní musí se zásadně již v době podání žaloby přednésti, za požadavek převzatý z civilního procesu římského a z práva obecného; v platném právu procesním však názor ten nenalézá opory, ba ani není žádoucím. Vědecké zpracování tématu činí z tohoto pojednání cenný příspěvek také pro výklad ustanovení právního řádu čsl. zejména §§ 235 (4), 179 c. ř. s. a §§ 188, 222 o. s. p. — Pollak v článku: Vertrauenskrise in der Justizpflege, poukazuje na to, že na justiční zákony a soudnictví nutno klásti dva základní požadavky: správné řešení jednotlivých právních případů a zachování důvěry podřízených subjektů právních v celkový systém výkonu spravedlnosti. Schází-li jeden z těchto předpokladů, jest to známkou toho, že něco není v pořádku buď v zákonodárství neb v soudnictví. Důvěra v soudnictví zredukuje z velké části jeho agendu a čím větší důvěry soudnictví požívá, tím jest lacinější. Justiční krise ničí tuto důvěru. V poslední době se pak projevuje krise soudnictví v tom, že se oživuje znovu problém 15. a 16. století, zaváděním laického živlu do soudní organizace. Autor tu poukazuje hlavně na nebývalý vzrůst řízení rozhodčího a zřizování zvláštních soudů. Aby se tomuto odporu proti celému zřízení čelilo, musí se reforma zákonodárství provést tak, aby pravidla, vtělená v zákony byla správná nejen právnícky a hospodářsky, nýbrž aby byla odůvodněna i psychologicky. K tomu autor hned vtipně podotýká, že často, co je účelné ba i nutné, není právě populární: než jest úkolem politiků i právníků, aby přinesli nutnou oběť svému přesvědčení pro blaho státu. Problém, kterým se tu autor zabývá dosti obšírně, jest součástí celkového problému demokratického zákonodárství, který v poslední době právníctvo pocítuje a který plyne z přímého vlivu roztržštěných politických názorů širokých vrstev na zákonodárství. — Sauerländerův článek: Der deutsche Gerichtsvollzieher, vytyčuje rozdíly exekuce dle rak. ex. řádu a dle práva německého. Zejména se zabývá základní otázkou, zda řízení výkonu exekučního přísluší vymáhajícímu věřiteli či státnímu úřadu a zodpovídá ji ve prospěch exekučního soudu. — Lucasovo pojednání: Prozess-

vertretung vor den Arbeitsgerichten und Reichsverfassung, obsahuje kritiku §u 11 zákona o pracovním soudě, který vylučuje zastoupení advokáty před tímto soudem v řízení v první stolici, ačkoliv se jedná zde o otázkách právnicky neobyčejně obtížných a hospodářsky velmi závažných. Ve srovnání s čl. 109 a 159 říšské ústavy dovozuje neplatnost cit. §u 11. zák., pokud vylučuje zastupování jinými zástupci než zmocněnci organizací a pokud tím vylučuje i možnost jakéhokoliv zastoupení neorganizovaných. — Otázka, kterou se zabývá Oertmann v článku: Ein Beitrag zur Frage der Prozessunfähigkeit geschäftsbeschränkter Personen, spočívá v §u 52 něm. c. ř. s. Jde tu o t. zv. relativní procesní způsobilost osob, které jsou způsobilé se zavazovati pouze určitým obmezeným způsobem a jen v určitých případech (u nás: §§ 1, 2 c. ř. s., § 71 o. s. p.). Autor podrobuje kritice panující teorii, která přiznává každému, kdo má samostatnou způsobilost smluvní, též způsobilost procesní, kdo pak onu nemá, jest procesně zcela nezpůsobilý, a vytýká této teorii, že se dopouští petitionis principii. Zaměňuje prý »samostatnost« zavazování s jeho »platností«, což obě jest velice rozdílné: nezletilec se nemůže sice samostatně, ale dle okolností — se souhlasem zákonného zástupce — platně zavazovati. Ježto pak § 51 něm. c. ř. s. stanoví pro následující §§ podpůrnou platnost obč. práva a ježto § 52 neobsahuje ustanovení od obč. práva odchýlných, platí v otázce procesní způsobilosti předpisy občanského práva v plném rozsahu a nutno tedy částečnou a obmezenou procesní způsobilost některých osob uznati. K tomu se autor dovolává ještě motivů zákona, které označují procesní způsobilost jako výron způsobilosti k jednání a k volné dispozici. Vytýká dále nedůslednost panující teorii v tom, že dopouští (podle § 56 (2) něm. c. ř. s.) dodatečné schválení zák. zástupce strany procesně nezpůsobilé, když přece podle panující teorie jest strana zcela k jednání nezpůsobilá a nelze její neplatné úkony zhojiti dodatečně, a uvádí některé případy možného rozporu mezi nezletilcem a jeho zák. zástupcem, jež mohou míti i vliv na vedení sporu. Dospívá pak k závěru, že na vedení sporu nelze aplikovati předpisy obč. práva o schvalování právních jednání, ne však z důvodů právních, nýbrž věcných a ježto vedení sporu není žádným takovýmto jednáním. Ačkoliv nelze ve všem souhlasiti s argumentací autorovou, přece jí nelze upříti jisté důmyslnosti. Otázka procesní způsobilosti jest otázkou výkladu toho kterého právního řádu. Podle znění § 52 něm. c. ř. s. převládá ovšem mínění, které pro německé civilní řízení soudní relativní procesní způsobilost nepřipouští. Máme však za to, že právem, neboť není-li částečná procesní způsobilost výslovně (jako na př. v našem § 2 c. ř. s. a § 71 (2) o. s. p.) připuštěna, nelze ji a nejméně z důvodů věcných autorem uváděných — zákonu imputovati. V tom má autor pravdu, praví-li, že vedení sporu není právním jednáním ve smyslu občanského práva, jenomže nevyvozuje důsledky z tohoto svého správného pojetí. Správně vykládá Hellwig (System str. 177) procesní způsobilost jako pojem ryze procesní. Z toho pak přirozeně plyne jeho přísně formalistický výklad. »Věcné« důvody Oertmannem uváděné by snad byly vhodné pro výklad pojmu způsobilosti býti stranou sporu nebo jako úvahy de lege ferenda, nelze však souhlasiti s jich použitím při dogmatickém výkladu zákonných ustanovení. — Boorow o pojednání: Zur Lehre vom Schiedsspruch in der freiwilligen Gerichtsbarkeit, zabývá se otázkou, kterou se dosud literatura až na nepatrné výjimky nezabývala, totiž otázkou, může-li býti činnost nesporného soudu v určitém směru vyloučena rozhodčí smlouvou neb obdobnými ustanoveními, včetně poslední vůle. Po obsáhlém probrání dogmatického podkladu a obdoby ustanovení civ. řádu soudního přechází autor k pojmu sporných záležitostí (echte Streitsachen) a k žalobám určovacím v řízení rozhodčím. Zabývá se též otázkou konkurující příslušnosti soudu správního a rozhodčího. Připouští t. zv.

dělenou příslušnost soudu pozůstalostního a rozhodčího, který však v tomto případě není soudem rozhodčím, nýbrž pouze smířcím. Uvedenou konstrukci nelze pokládati za zcela vhodnou, neboť nedá se mluvit o dělené příslušnosti, jde-li o zásadně rozdílné funkce dotyčných orgánů. Příslušnost každého z nich jest odůvodněna v mezích jeho kompetence úplně a neděli se tedy o kompetenci s orgánem druhým. Nehledě však k tomu, nejde tu již v případě řízení smířčího o žádnou rozepří, neboť povinnosti stran určuje výrok soudu, arbitrator má stanovit pouze výši plnění. Autor sice vychází z předpokladu, že »jedes Schiedsgutachten enthält ein normatives Element«, ale to tvrditi nelze, neboť dobré zdání rozhodčího nestanoví povinnosti a nemá proto normativního prvku. Ostatně literatura i judikatura rozlišuje rozhodce od smířčího právě tím, že první rozhoduje otázky právní, druhý jen skutkové. V daném případě předchází sice rozhodčí dobrozdání soudnímu výroku, to však na jeho právní povaze ničeho nemění. Jinak jest obšírné a pečlivé zpracování této důležité otázky vřele vítati, neboť propracování rozhodčího řízení není dosud na úrovni ostatních oborů právních a poslední dobou se jeho důležitost nebývale vzrůstá. — Kromě probraných pojednání obsahuje první ročník časopisu *Philippi's*ho pozměňovací návrh k něm. osnově soudního zřízení a civilního soudního řádu, referáty *Petschek-ův* a *Neune-rův* o společném c. ř. s. pro Německo a Rakousko, přednesené na sjezdu sdružení německých profesorů civ. práva procesního ve Vídni 28. října 1928, zprávu o průběhu tohoto sjezdu a zprávy literární. — V celku reprezentuje časopis velice pěkně obor, kterému jest zasvěcen.

Dr. Gerlich.

Dr. Julius Sylvester: Vom toten Parlament und seinen letzten Trägern, Wien, Holzhausen, 1928, 8°, stran 84 a XXXI. tabulek na křídě. Cena Kč 44.—. Podle slov autorových chce dílo pouze informovat pokud možno objektivně, chce upozorniti na událost svrchované státoprávní důležitosti, jako bylo rozpuštění rakouského parlamentu, jež svého času zanikla v bouři světového zápasu. Kniha vydána byla k desátému výročí této události. Autor nás provádí po rozlehlých síních vídeňského »řeckého domu« (sněmovny) a truchlivým tónem popisuje stesk, jenž zde nyní sídlí, tím tíživější pro toho, kdo pamatuje horečný shon, jenž zde druhdý vládl. Líčí nám jednotlivé strany, na něž se rozpadalo osm zde zastoupených národů. Jeho líčení je vskutku objektivní, pokud ovšem člověk, popisující události, jichž sám byl aktivně účasten, objektivním býti může. Sylvester mohl dokonale vniknouti do složitého soukolí parlamentu, neboť byl v letech 1911—17 jeho předsedou. Strany české by se byly podle jeho názoru potíraly ještě houževnatěji než strany německé, kdyby jim nebylo vrozeno »ocelové pouto národnostní«, t. j. vědomé příslušnosti k jednomu národu. Předáky české oceňuje následovně: Masaryka si jako poslance příliš necení, poněvadž nikdy v parlamentě nedosáhl pronikavého úspěchu. O jeho zásluhách o zřízení republiky Československé se vyjadřuje velmi rezervovaně. Snad jej k tomu vede jeho uražená loyaltita, odsuzující každou protizákonnou činnost, již dává průchod i na jiném místě, když kritikuje postup německých poslanců ke konci války, dovolávaje se slov Františka Palackého: »kdyby nebylo Rakouska, musili bychom si je utvořit«.

O Kramářovi se zmiňuje dr. Sylvestr velmi pochvalně. Zdůrazňuje fakt, že dokonce sám císař dával se s ním při audiencích do rozhovoru, což se jeví býti velkým vyznamenáním tomu, kdo znal upjatost Františka Josefa. Autor oceňuje císařovu zkušenost, než přes svou loyaltitu, již si uchovával po deset let vzácně neporušenu, přiznává, že mnohem více mu záleželo na zvelebení a udržení moci svého arcidomu než na zájmech obyvatelstva své říše. Je zajímavé, že ze svého rodu nejvíce si zamiloval pozdějšího císaře Karla, jenž povahou byl pravým